

SZÖVEG –
KÓLNEI LÍVIA

KÉP –
DUBA MÁTÉ

SOROZAT –
PÉNZBŐL ÉRTÉK

PÉNZ ÉS ÖRÖK ÉLET

Képmás-est a Várkert Bazárban

Baritz Sarolta Laura domonkosrendi nővér volt a vendége a Várkert Bazárban tartott Képmás-estnek. Előadásának címe – „Pénz és az örök élet” – utal a „Pénz és érték”-sorozat címére, mégis meghökkentő. Az emberek gondolkodásában nagyon távol áll a pénztől a hit és az erkölcs. Laura nővér ezt az előítéletet próbálta lebontani, bizonyítva, hogy a pénz, sőt, maga a kapitalista gazdasági rendszer lehet erkölcsös és értékes minden ember számára. Csak azon múlik, hogy a gazdasági szereplők akarják-e.

„Itt ez a rendes ember, aki sokat tesz a keresztény közösségért – csak az a kár, hogy bankban dolgozik!” – hallotta egyszer Laura nővér, és akkor elhatározta, hogy megpróbálja cáfolni ezt a káros előítéletet a pénzzel foglalkozó, azt gyarapító emberekkel szemben. Történelmi példák sorjázta előadásában annak bizonyítására, hogy a vagyon, a pénz – ha kellő erkölcsi érzékkel használjuk – valódi érték, hasznossá válhat az emberek számára. Ferenc pápa ostromozza a mai gazdasági helyzetet: „Ez a gazdaság öl”. Ha két pontot esik a tőzsde, az hír, de ha meghal egy ember, az nem hír. Inkluzív gazdaságot sürget, amely senkit nem hagy kihullani a szociális hálóból. A nemrég lezajlott válságot is a bankárok mohóságának tulajdonítják. Előttünk áll tehát egy negatív bankár-kép, holott a közgazdaságtan története nem mutat egyértelmű ellentétet az erényes élet és a pénzszerzés között.

Az ókorban és a középkorban, különösen az elmúlt 2000 évben az erkölcsi elvek sokkal meghatározóbb hatást gyakoroltak a gazdasági-társadalmi életre, mint fordítva – erényetika érvényesült a haszonetikával és élvezetetikával szemben. Igazságosságot, mértékletességet, becsületességet vártak el a pénzügyek intézésében is. Arisztotelész, Platón, Aquinói Szent Tamás is foglalkoztak műveikben gazdasági kérdésekkel, kamattal, profittal, megtérüléssel. A szintén domonkos szerzetes, érsek, Firenzei Szent Antonin „Summa moralis” című erkölcssteológiai értekezése tele van gazdasági vonatkozásokkal. Ő írja le: „A nyereség célja, hogy

az ember magának és másoknak is juttathasson anyagi javakat, állapotuk szerint.” A pénzt, profitot összekapcsolja az erényes élettel, amelynek célja az üdvözülés, az örök dicsőség megszerzése. A pénzt tehát pozitív kapcsolatba hozhatjuk az örök élettel, ha bekapcsoljuk ebbe a viszonyba a jótetteket, az adakozást, az erkölcsöt.

Ha az ember változik, akkor megváltozhat a rá épülő struktúra is. A mai közgazdászok, szociológusok nagy része fordítva gondolja, de Laura nővér ebben a változtatási irányban hisz. A proaktív ember képes ellenállni a csoportnyomásnak és változtatni a környezetén – miközben természetesen a struktúra is visszahat az emberre.

A haszonközpontú paradigma (Adam Smith, 18. sz.) sem tagadja az erkölcs létjogosultságát, de alárendeli a profit megszerzése érdekének. A keresztény alapú, erkölcsi központú paradigma magát az erkölcsösséget tekinti célnak, amely általában valamilyen társadalomjobbító célban fogalmazódik meg. A 18. században Antonio Genovesi pap, a nápolyi egyetem tanszékvezető közgazdaságtanára azt tanította, hogy a gazdaság legfőbb célja a közjó, köz-jólét, mozdatói pedig az erényes emberek. A 19. század végén nyomtatott formában megjelenő katolikus egyházi társadalmi tanítás is az erényetikát képviseli.

A 20. században is fel-felbukkan az erényetika a szociális piacgazdaság elveiben, például Adenauer idején érvényesült a Német Szövetségi Köztársaságban, és ma is fel-felvetődik.

A PÉNZ ÖNMAGÁBAN SE NEM JÓ, SE NEM ROSSZ.
A HOZZÁ KAPCSOLÓDÓ MOTIVÁCIÓ LEHET JÓ VAGY ROSSZ.

A pénz önmagában se nem jó, se nem rossz, hanem egy eszköz. A hozzá kapcsolódó motiváció lehet jó vagy rossz. Ha a vagyon felhalmozásának célja valami jó elérése, akkor az egy jó folyamatnak tekinthető. A maximálási logika (a pénz folyamatos és korlátlan felhalmozása), amely Arisztotelész óta létező fogalom, ellene hat a mértékletességnek, a közjó szem előtt tartásának. A kapzsiság ellentéte a nagylelkűség. A pénz pozitív érték, ha jó célokat szolgál – viszont ha ez a cél csak a felhalmozás, akkor megrekedünk az anyagi szinten, a pénz fogja uralni a szellemi javakat is, és ez nem vezet jóra az emberiség szempontjából. Laura nővér többször hitet tett amellett, hogy az emberközpontú gazdaságpolitika kialakulása az abban részt vevő embereken múlik. Tehát, ha át akarunk lépni egyik gazdasági struktúrából a másikba, az emberi értékrendet kell megváltoztatnunk – noha tagadhatatlan, hogy a struktúra is visszahat az emberre, és korlátok közé szoríthatja. Nem feltétlenül erkölcstelen a bankok haszonszerzése. A 15. században a ferencesek létrehozta egy Monti di Pieta vagy Montes Pietatis, a „Kegyesség halma”) nevű zálogkölcsonzót, amelyben szegényeknek adtak kölcsönt mérsékelt kamattal, tehát nem uszarakamat volt. Jelenkorunkban Muhammad Junus, a bangladesi bankár is a szegények segítségét tűzte ki célul, és működnek más etikus bankok is, amelyek jótékonykodással is foglalkoznak.

Ha egy képzeletbeli skálán, amelyeknek egyik végpontja a „forprofit”, másik a „nonprofit”, elhelyeznénk a különböző intézményeket, nagyon sokszínű képet kapnánk: lennének szélsőségesen profitmaximalizálók; a profitszerzés mellett célként vagy eszközként társadalmi felelősséget gyakorló; lennének olyanok is, amelyek profitszerző tevékenységük céljaul egy szociális célt tűznek ki;

végül a hagyományos nonprofit vállalkozások zárnák a sort, amelyek csak a missziót tekintik céljuknak. A bármi áron korlátlan profitra törekvő és az optimalizált, korlátozott profitra törekvő vállalatok spektruma tehát nagyon széles.

Angliában 70 000, Magyarországon pár száz társadalmi felelősséget is vállaló vállalkozás van – ezek jelentősége egyre nagyobb, és egyre nagyobb társadalmi hatást gyakorolnak rendszerszinten is. Profi módon termelnek profitot, de ezt egy társadalmi cél eléréséért teszik. Biztató az etikus vállalatok és bankok jelenléte is világszerte, amelyek elkötelezettek a fenntarthatóság, átláthatóság, etikusság, korrupcióellenesség iránt, és etikus határokat húznak a vezetők és alkalmazottak jövedelmkülönbségében is az igazságosság és mértékletesség alapján. Ez a működés nem jelent számukra gazdasági hátrányt.

Az egyház társadalmi tanítását egyetemesen érvényesnek és megvalósíthatóknak tekintik azoknak a multinacionális cégeknek egyes felső vezetői, akik a Blueprint for Better Business nevű mozgalomba lépnek be. Ebben már képviselteti magát sok más cég mellett a Vodafone, az Easyjet, sőt még az IMF egyes vezető tagjai is. Ők azokat a célvezérelt üzletalapításokat támogatják, amelyek az emberi méltóságot, a közjó szolgálatát és a fenntarthatóságot tartják szem előtt.

Az előadás után következő beszélgetésben Baritz Sarolta Laura és Szám Kati főszerkesztő mellett részt vett Palotai Dániel, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója és vezető közgazdásza is. Mindkét vendég egyetértett abban, hogy világvallások alapvető tanításaiban sok a közös – vannak bizonyos univerzálék, a „természetes erkölcs”, amelyek az emberi együttélést segítik elő – sok

ugyanakkor a különbség, és az emberi méltóság terén a kereszténység jutott a legmesszebb. „Becsületesebb lenni a legjobb üzlet – idézte Palotai Dániel Jókai »A kőszívű ember fiait« című regényéből. – Akik az erkölcsi elveket is szem előtt tartják a gazdasági életben, nem lesznek kevésbé sikeresek, mint akik kizárólag a profitot maximalizálják, és semmilyen társadalmi célt nem tűznek ki maguk elé.” De milyen konkrét tetteket jelent a társadalmi felelősségvállalás? „Megjelenik mikroszinten már az alkalmazottak egymáshoz fűződő viszonyában is: a versenyszellem nem nyomja el a szolidaritás elvét.” A vezetés jó munkakörülményeket teremt a dolgozóknak, ezáltal is megtartva őket. Középszinten a vállalatok együttműködésében is a becsületességnek kell érvényesülnie – makrogazdasági szinten pedig nagy szerepe van az államnak: a pénzügyi felügyeleti szervek által bünteti a gazdasági etikai szabályokat áthágókat. Sajnos Magyarországon is végbement az a folyamat, amikor a bankszektor uralkodó gyakorlata csak és kizárólag a profitmaximalizálás volt – mondta Palotai Dániel. A devizahitelek esetében is nagyon nagy a pénzügyi szféra felelőssége (bár nem kizárólagos, hiszen a hitelt felvevők is felelőtlenül cselekedtek) – ez évekig extraprofitot eredményezett a bankoknak. Ma az etikus bankszektor kialakítása a fő törekvés: a bankoknak versenyezniük kell egymással az ügyfelek megszerzéséért, de olyan eszközökkel, amelyek az ügyfelek érdekeit szolgálják – vagyis a költségek csökkentésével és kedvezőbb pénzügyi csomagok kínálásával. Fontos a bankszektor stabilitása is, amelyet nem bonthatnak meg olyan kockázat vállalásával, amely már az ország gazdaságát is veszélyeztethetné. Elvárás, hogy a bankok a kisvállalatokat is támogassák kölcsönökkel. A bankszektornak ezzel kell hozzájárulnia a gazdaság élénkítéséhez, munkahelyek teremtéséhez. „Jó példákat kell teremteni szóban, tettben, vállalkozásban – a jó példa elgondolkodásra és talán követésre is ösztönöz majd másokat” – tette hozzá Baritz Sarolta Laura, akinek könyve, a „Háromdimenziós gazdaság” hamarosan megjelenik a Kairosz Kiadónál. ♦

KÉPMÁS-ESTEK PÉNZBŐL ÉRTÉK

MEGHÍVÓ

HELYSZÍN:
VÁRKERT BAZÁR
1013 BUDAPEST, YBL MIKLÓS TÉR 6.

PÉNZ ÉS CSALÁD

Az est vendége:

PÁL FERI

katolikus pap, mentálhigiénés szakember

A PÉNZ NEMCSAK PÉNZKÉRDÉS

Szakértő vendég: dr. Németh Erzsébet
szociálpszichológus, egyetemi tanár

Időpont:

2016.

12.08.

CSÜTÖRTÖK

19 ÓRA

A RENDEZVÉNY INGYENES, DE ELŐZETES
VAGY HELYSZÍNI REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT.
HELYÉNEK BIZTOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN JAVASOLJUK
AZ ELŐZETES REGISZTRÁCIÓT NOVEMBER 15-IG:
KEPMAS.HU/KEPMAS-EST, SZERKESZTOSEG@KEPMAS.HU,
06 1 365 14 14

WWW.KEPMAS.HU

RENDEZŐ:

» stílusos » bátor » elköllezett

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

NÉPSZERŰ SOROZATUNK MOST KÖNYV ALAKBAN IS MEGJELENT

AJÁNDÉKOZZON VERS-VITAMINT
KARÁCSONYRA KÖLTŐK AJÁNLÁSAVAL!

RENDELJE MEG DECEMBER 10-IG
20% KEDVEZMÉNNYEL
A KEPMAS.HU/IKERTUKOR OLDALON.

2990 Ft helyett 2390 Ft*

*Postai küldésnél csomagolási
és postaköltséget számolunk fel.

Válogatás a kortárs világirodalom verseiből
Szabó T. Anna és Lackfi János kísérőszövegeivel.

EZ MOST CSAK EGY KÁRTYA. DE IGAZI AJÁNDÉKKÁ VÁLTOZHAT.

NINCS MÁS DOLGA,
CSAK AZ ÚJSÁGBAN TALÁLT KÉPESLAPOT
A KARÁCSONYFA ALÁ TENNI.

ITT TUDJA ÉRVÉNYESÍTENI AZ AJÁNDÉKOT:

KEPMAS.HU/ELOFIZETES